

ACC. N:R M. 8533: 47-164.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Ellida Ohlsson

Härad: Vimmerby

Adress: nr. 5, Linnstorp, Skurup

Socken: _____

Berättat av: _____

Uppteckningsår: 1942.

Född år 1889 i Skurup

Ur allmogens liv på 1800-talet.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

II^a Åren 1846 - 1885 - 1895 i Årning n:21 (Kistning)

Om Per Truls o Anna Andersdotter siges det jag inte, men
barnen liksom begravningar var giller för släkt o granna
o man höll stora "giller-laver". Föreningen var självfallet
det som tillfälligt då man värdessatte dem som hade ett ställe
till med dem efter maten, gästernas antal o antalet gillerdagar
efter vidlyftig heter sedd på den tidens synpunkt, i gillergän-
smyg undersöker gästerna efter föreningens mängd o kvalitet o
där påthigade hade en hel del bidrag i denna form att vänta
på det gästa stället var medlemmar fjöds med. Vid borden
var det även brudsången höjdes = uppbuddningar med "fjär-
dyr" som skulle beundras där den stora till beskedsade,
samt antalet kistor med bilstögda kläder som bruden
skulle föra med sig till det nya hemmet. Det framträdde med stolt
det att en brud kunde ha vad hon under hela sitt liv behövde
av olika sängkläder, säng o gång linne o även sängkläder, i alla
den fjärdig nytt. I detta speciella fall var det helt naturligt
inte i största laget, då det gällde omäpplik, men man gjorde

det bästa förhållandena medges i linne, vadmal, dyner, kläder
i de flesta saknades ej ännu en stygmoder var angelägen
att behålla det mesta för egen del.

En par fins mer fattiga mamsellen (= färdig fruntimmer)
på Östgö skaffade sig på den tiden lite förtjänst genom att
sjunga visor, så fanns bland Anna A- och Villhöring be-
traktat "blå" (= stor klut att använda i kummet) en tyll med
rochner bänder, i hörnet i ranta (fins ä) samt krager
att rika som den sticlade Torgens kant samt viss "kri-
nesda". En ring, som kallats för "mor Per Torgs sigsel ring"
men som ej förtedde någon likhet med en sigsel ring då
det var 1:3 cm mellan spetsarna i övre sidan där en stor
röd "sten" av glas var infattad, för nämner. Den var en fö-
rgyllet silver i försedd med upphängda ornament, inlöst namn
alla årtal fanns, men en särskild listria berättad av Anna
P.T. o. jäts må anföras. P.T. hade vid ett besök i hennes
hem smusslat åt sig hennes "syning" (fingerborg användes
ej av de gamla) i Torgs den med sig till Ystad dit man då

vänder för affärer i efter detta mitt bröpt ringen, men tagit
mättat så duggt att den förblev elldelvis för stor för hennes små
fingrar. Denna rings förskönlighet: utseende är g. något som
kan bli vanligt tillika bland den öfverflytande befolkningsskiktet
men det är ett faktum som är absolut med verkligheten öfverens
stämmande. Anne st. & rydde som alla andra blivande brudar
in tillkommande mækes "brudgumms skjorta" är sitt fasta
lära - lärf. Den har funnits in i så sen tid att jag minns
den. Den var ganska originell då den förutkom de allmänt
brukliga översydda rykningar, stickningar, rist-
mellan raka led i brösttyga i bröge axels tycker i lin-
ningar, även hade ett brösttygs bröden i mitt i bröstet där
bröstveck saknades i det i stället fanns en utflyttad en
hålsöm i spändels medre ända. Detta brösttygs bröden
upptog en stor del av bröstet. Tet för var inramad med en
röd bård med ett slags barnliknande utskäring apptill
Gummen ramar i ömse vidrarna om spändels stid med
orden omkastade Per - het - jag. Tröls - het - far - min PLS.

Det ska på tre rader, var brägligt att fyra, undantaget från
P.T.S. många gånger var bergsmans skjortan grön för att
vist bli egans "jora-skjorta".

På skulle P.T. ha "bergsmans kassorna". De stichades av
fint vitt ullgarn, långa med "korsbåns-stad-integ-
ning" för stumpebanden, som också hörde till. Bakten
var en rad aviga maskor uppifrån i nedre & i sidorna
mönster av aviga maskor "krossen - krossen - krossen".
Utlåter var rönhål eller lepphål som både våra föregång-
are till färgkläder som mer allmänt kross i blick på 1850-talet.
Ett par vantar på samma tid, som var P.T.'s namn &
ärligt; därför kanske kross till gårdens våra mönster-
stichade krossa fingervantar i grön & svart, sammant
med korsstygga i vitt. Mönstret & stichningen var det var
brukliga med raka stölpur igenom hela vantar längd av
svart garn i de bredare gröna fjälfen delade; Triangeln me-
delst raka & sneda svarta ränder, runt handleden ett snett
mönster med svart & grön. Svart & vitt var vanligt för

framtimmens väntan. I det här nämnda fallet var det det sydda
ärfallet som var det vanliga i som visade att det hade samband med
gifternas kläderna. Men efter allt att döma förallt haft stor
betydelse vid bröllet i det kommer från ören i en kommande skild-
ring från annan plats i annan miljö.

Något skrock, om alla gått om i samband med PT- och AT-
bröllet. Känner jag g. Till min nog gifte man sig innan Päck
då man aldrig tog ut lygnings och rent ett bröllet skulle kom-
ma stä: "knarrscokorna" = tiden mellan påsk i pingst, då man
det höste i knarr i äktenskapet. Detta bruk var iakttagits in
i senare tid. De var emellertid gifte redan i man. Något om
födomar i samband med gifternas må anföras.

Man fick inte gås ry på sin brudklänning eller blida
sig till brud, det skulle betyda tråkigheter i äktenskapet,
och många stygar man tog och många tinar.

Om man vid försörjning satte fast pluggen dröjde det lika
många år som nyp man tog innan den blev gift man försör-
de på. Lydde man på sig blev man aldrig gift. Spillade

man på sig vid Trätt e. d. fick man en mycket oidentlig man, "när
man själv slog det veta på sig kom ej mannen att stå det i sig"
i Trätt, sade man. Slog man över ryggen = "trädde över sejolen"
blev man ej gift det året. När de unga träffade på en hems
nyckelben vid bordet när man åt hems bitt brukade man draga
om det, den som fick knuten när benet gick ut blev först gift
När man var två år vid de sekan hände det lätt om man ej
var jäpasslig att en ögla bildades, man kunde också säga
på det att bildas ögla på dem, ända en lekman som ej såg upp
då fick denne vaggan att när om det var en två som kök,
ändan, i man var i regel på sin vakt. Den som ej såg att före
när han kunde framför sig, sades vara gjuntabling.

Beträffande brudsången när man förs om lek. När man var
brudet träffade på hela pepparkorn i. o. när man åt sylt, brukade
man säga att pepparkorn i nypon i päga någon i
sällskapet: "Hur hög vill du ha den brudsång? i så blän
ma till om pepparkornet så att det flög uppåt. Gläd di den till-
pågade varat tee: Upp till loftet i pepparkornet följ nästan

att man blev det skuffat av det.

Så flyttade då Anna Andersdotter år 1846 in i det lilla hemmet på Kiskög, där Per Turlson redan året förut flyttat in med sitt lilla bokhylla i hem i o m det samma och kallas för "Mors-Pär Tröls", för tillika som motsvarade på den tiden för-titeln i våra dagar i hade intet med underskap och gä.

När det dånade mer än trå av innan det kom barn i huset så att man hade ett sprime - år i ett väve - år i ett assög i sin andring, men ej så när en föddes påskyndade giftermålet så att man blev "rigd vid sängastolpen eller sängaffilen" - fötunda ej heller gick det så tygt istad när ett mytt barn kom i äkten-skapet innan det fanns fyllt ett år, då sådes att "man skulle lappa prästens byxor", men det var i tid som jag vet endast varit ett skämtsamt talesätt om det haft någon motsvarighet i verklig heta i äldre tider än jag fått av säga.

Per Turlson kom föddes en fjärdag påstuga måndag 1842 o att hon skulle knästa sin Hanna var en given och för Harnor fanns i alla generationer i alla generationer av P.T.'s släkt o hans som fycks

ha betat Klara o mammans stäkt skulle jäst kallas upp. Den kan
också Klara namnet förtäras i samma omfattning för den äldsta
i alla led in i våra dagar fast det blivit ändrat till Karin,
någon manlig motsvarighet kan däremot ej förminskas. Med
släkten i Jönberga upprekades intima förbindelser släktleden ut
det om som rykter i en familj hela släkten även den efterföljande
generationen. Trots detta blev det ändå Herr P. T. o styman som
kom ett bis gudmor åt den lilla förstfödda o även kom hette
Klara. Hon hade låtit göra ett dusin stora tunga matchboxar
av silver o åt alla de barn hon hade till dopet gas hon en
silverked med namnet ingravert, den lades i ryggen hos
barnet i huse såhet någon betydelse som lycksbringare.
Den finns nu i min ägo o har H. P. D ingravert i skapets baksida.
Man kallade ej gärna upp en person som såg eller
annars hade ett dåligt liv ej heller ville man den tiden jadda
di det troddes att något kunde ännu även på dessa.
Alldeles slutet är det inte att man såhelt jadda åt barnen
hos dem som var lite mera skonsamt välutvecklade än

fräldrarna gjätos, dels med tanke på föddarnas skyldighet
mot barnen, i dels för föddergärens skuld, en större eller mindre
peng eller penningsumma, klädesplagg m.m. Lina första "iakttag-
klader" skulle barnet ha en "go-mor" annars var det inte mycket
berätt. Den som man stift födder till ansåg man o ansåg man sig
ha lite del i i den tid då man vid dopet skulle svara för
barnet. När barnet var döpt skulle det vara i dopkläderna
det bidro gott. Som gilla betraktat kunde barnet till den
som man bar förning till men "stokheten" var helt berätt på
fräldrarnas ställning, de rikas barn var riktiga ka-
stalerier, de fattigas i enklare laget. När man skulle ta bort
till präst eller kyrka för att få "konfirmerad gyltten" Fogs i regel
med en "dud" = en kakebit som fuggats med något socker
o uppmyntats med salter o konfirmerats in i fann lopp. Blev
barnet oroligt stode gudmor undan först i sin egen rum för
att få det lugnt o uppmyntat i raden i barnets att säga på
men under själva akten fick den lilla gärna skraka, de fick
som god sängrost, en prjuk kunde tänkas bli kladdare i regel

döptes barnen redan då de var 1-4 en vecka gamla (senare, på
1870-80-talen däremot, döptes de ofta först sedan de blivit större).
Man var i äldre tid angeligen att få kristnat det. Var barnet
svårt fick det tillfälligtvis midnatt, en gammal bruket var
när barnet fungerade som dopföreläsare: när barnet krygat till
var det döpt. Barnet skulle liksom hemligt till barnet döpt.
Ättans stöd och stöd blei vid lin.

Efter vis till gick under "i kyrkan" för barnet i regel
följdes barnet av barnets gudmor. De offrades, åtminstone
var i Perning, "kyrkan" gångs kringgången en gång i den jättig-
bröda, en utskedd ströck, som hade sin plats intill kyrko-
gångspallen. Efter kyrkans belysning i birstad gudstjänst att munda
äldre kyrkan gångs gillest.

Glän för anmärkas att om det var en ogift kvinna som
skulle kyrkas tagas fick hon gå "den skitiga vägen" d. v. s. först
infr vittnen till skrift (skrift); sakristian i sin kamrad
av prästen. Det var hänt att tjäna en till i kyrkan just där-
för, men man var sig kyrkans tagningen för borgen i fick g. v. i stället

ute bland folk för än man var psykologer, att ligga
inom kjaäke, var en främsställning man var ansedd
för och i öcket färlig för andra på något sätt. & man såg
mycket snett på de första som först slutade med psykolog-
ning & ändt fått vistades bland folk.
Något för och så nämner om barnets första plagg. De friga
inte bara är mycket tyg utan är gammalt stilet i detta gjen-
dast dräp till detta var mycket än det nye utan påminst
dräp till man trodde att barnet då skulle komma att
sluta mindre långt på sina kläder under sitt jorden.
Och samma orsak stökades, och så barnets första strumpor
är upprätt gam. Man kan ofta förstå sig över att de
gamla barnplagg som till äventyrs kan finnas kvar på
aldre tiden är så stora & det förefallen som om barnen skulle
ha varit jättebabyer, men jag har till gamla förklara att det
inte varit de första plaggen, dessas material har varit så långt
slitet att det helt gått åt i de ha g varit värda att ta vara
på. Jag har sett fragment av sådana plagg just på den

Pb!

Na i de ha varit iklagt nått: förhållande till maten.
 Tom på detta har varit allmän även om man ej kommer ihåg
 året därpå 1848 kom det en som till Per Tors som
 till stads efter sin morfar. Det var visserligen
 ej skulle kalla upp den som borde men som
 mig P.T. ar den som till vidant för något
 i de i de efter. I detta sammanhang vill jag
 något om "barlejan" När det var kom till
 red att grannborna tistade i hjälpen
 i försorgen som ju skulle ske i stället
 när med vad som betrodde i hemmet.
 andra barnen inga ar lögnader, för att
 efter nästan till de vns vuxna, ja
 som förmedlare eller ibland kräma
 vittade de små i tors mossa. När barn
 grannborna, i sina egna hem, till
 ar ägg i mjölke m. fl. Götglömda
 med barleja" till barnsängsbarnen som

I senare tid, nästan in till sekelskiftet, sedan brudejans rätt
sammansättning glömts bort var soppan brunnat bestä av sept
soppa i ännu plattan.

Det var också vid dessa tillfällen de fattige lottade kunde
visa sina gråa nidor, göra besök i arosti av sina barnploggs
åt de fattiga som inte hade barnet.

Jag nämnde att barnet föddes sittande. Vidan förlossningen
satt brunnar i den mellan två stolar. Efter detta var man
också förämningen jämmerstol för länstol, men den var
också kallats gr-morris-stol, men jag vet inte riktigt om
gudmodern skulle sätta sig i den med barnet för den ofta
dopaktes. Att brunnar kunde sitta barnet i liggande ställning
ingick inte i medvetandet, förändret av barn kallades
också att "resa till Tyskland", o denna resa försetts
sittande in i det slutet av 1880-talet.

Barnsängs fetter med döttlig utgång var mycket vanlig
vid denna tid o man visste förvara sig över de många
men den små barn för stygarna av denna anledning.